

Delia Owens: Suon villi laulu

[PM/30 ADMIN](#)

Elinympäristö tekee henkilön – PIRJO KANTOJÄRVI (4.11.2020)

”Alavirtaan rantaa pitkin vaelsi viiden naaraspeuran lauma, joka järsi lehtiä hänestä piittaamatta. Kunpa hän olisi voinut liittyä niiden joukkoon, kuulua samaan laumaan. Kya tiesi, ettei lauma siitä säpsähtäisi, jos yksi peuroista jäisi puuttumaan, mutta ilman laumaa yksinäinen peura ei pärjännyt kunnolla.” (Owens 2020, 310.)

Delia Owensin *Suon villi laulu* (WSOY 2020) on pysäyttävä teos ihmisen ja luonnon sekä yksilön ja yhteisön välisestä yhteydestä.

Tapahtumat lähtevät liikkeelle vuodesta 1952, jolloin kuusivuotias Kya asuu vanhempiensa, kahden siskonsa sekä kahden veljensä kanssa pienessä mökissä marskimaalla Pohjois-Carolinassa. Eräänä aamuna äiti kävelee alligaattorikengissään ja laukku mukanaan polkua pitkin pois, eikä käänny edes vilkuttamaan risteyksessä niin kuin hän on aina ennen tehnyt. Ajan kuluessa sekä sisarukset että isäkin lähtevät pois eivätkä palaa enää takaisin.

Kya jää selviytymään yksin. Hänen on opittava, miten hankkia syötävää, miten suunnistaa vesiväyliä pitkin veneellä ja miten toimia ihmisten seurassa. Luonto saa korvata kaiken sen, minkä Kya on menettänyt.

Samalla paikka luo hänet ja antaa elämälle merkityksen. Vaikka Kya pyrkii välttelemään turhia kohtaamisia ihmisten kanssa, marskimaan kätköihin jääminen ei ole mahdollista. Kun Chase Andrews löydetään kuolleen palotornin juurelta lokakuussa 1969, joutuu Kyakin vastaamaan kysymyksiin.

Yksinäisyys saa esittämään kysymyksiä

Elämä Pohjois-Carolinan rannikolla näyttäytyy ennalta määritetyltä. Esimerkiksi ihonväri tai asuinpaikka vaikuttaa ihmisten rooliin yhteisössä. Muun muassa rämealueen asukkaita pidetään automaattisesti huonompina kuin heitä, jotka asuvat Barkley Covessa. Edes seriffiä ei kiinnosta, mitä marskimaalla tapahtuu. Yhteisön tuki ulottuu vain heihin, joiden katsotaan kuuluvan samaan porukkaan, eikä epäluuloisuutta edes yritetä peitellä. Marskimaalla asuva Kya joutuukin jo lapsesta asti kuulemaan, kuinka hän on osa rämeen valkoista rosкасakkia.

”Barkley Covessa uskonto tarjoiltiin kovaksikeitettynä ja uppopaistettuna. Pikkuisestä koostaan huolimatta kylässä riitti kannatusta neljälle eri kirkkokunnalle, jotka palvelivat vain valkoisia; mustilla oli vielä kolme kirkkoa lisää.

Kyläläisten keskuudessa pastorit ja saarnamiehet ja heidän vaimonsa nyt varsinkin olivat tietysti erittäin arvostettua väkeä, ja he myös pukeutuivat ja käyttäytyivät sen mukaisesti. Teresa Whitella oli useimmiten pastellisävvyinen hame ja valkea pusero sekä avokkaat ja käsilaukku sävy sävyyn.

Nyt nainen kiiruhti tyttärensä luo ja nosti tämän syliinsä. Sitten hän perääntyi Kyan luota, laski tyttärensä kauempana maahan ja kyykistyi tämän viereen.

»Meryl Lynn, pupuseni, älä mene lähellekään tuota tyttöä, kuulitko. Hän on likainen.»

Kya katsoi, kun tytön äiti sukki sormillaan tytön kiharoita, huomasi, miten pitkään he katsoivat toisiaan silmiin.

Piggly Wigglyn ruokakaupasta ilmestyi nainen, joka asteli ripeästi heidän luokseen. »Onko kaikki kunnossa, Teresa? Mitäs täällä oikein on sattunut? Häiritsikö tuo tyttö Meryl Lynniä?»

»Ehdin ajoissa väliin. Kiitoksia, Jenny. Kunpa nuo ihmiset eivät tulisi kylälle. Katso nyt tuotakin. Siivoton.

Ihan ällöttää. Nyt on sitä vatsatautia liikkeellä, ja sen minä kyllä tiedän, että tuolta joukolta se on peräisin.

Viime vuonnahan ne toivat tänne tuhkarokkoa, ja se on vakava juttu se.» (Owens 2020, 81–82.)

Lapsena koettu kohtelu jättää jälkensä Kyaan. Vaikka vuodet kuluvat ja Kya uhmaa omilla teoillaan muiden käsityksiä hänestä, tilanne ei muutu paremmaksi. Yksin mökissään asuva Kya on monien kyläläisten mielestä edelleen erilainen ja outo. Hän on joku, jota voidaan katsoa nokanvartta pitkin ja josta voidaan kertoa tarinoita omaksi viihdykkeeksi. Totuudella ei ole suuremmin merkitystä, kun juoruja kerrotaan eteenpäin.

”Kya kutsui lintuja aaltojen kuohuvan jylinän yli. Valtameri lauloi bassoa, lokit sopraanoa. Ne kaartelivat kirkuen ja kaklattaen marskimaan ja hiekan yllä, kun Kya viskeli rannalle taikinakuoren ja hiivasämpylän murusia. Ja riiputtaen jalkojaan ja käännellen päätään ne laskeutuivat hiekalle.

Pari lintua nokki varovasti hänen varpaidensa välistäkin, ja Kyaa kutitti ja nauratti, kunnes kyneleet alkoivat virrata poskilla ja kurkun alta kuristavasta paikasta purkautui viimein voimakkaita, katkonaisia nyyhkäyksiä. Kun maitotölkki oli tyhjennetty, hän ajatteli, ettei kestäisi tuskaa, sillä hän pelkäsi niin hurjasti, että kaikkien muiden lailla linnutkin jättäisivät hänet yksin. Mutta lokit kyyhöttivät rannalla hänen ympärillään ja sukivat ja levittelivät kaikessa rauhassa harmaita siipiään. Niinpä Kyakin istahti ja toivoi, että voisi koota koko joukon ja viedä ne mukanaan kuistille nukkumaan. Hän kuvitteli koko parven ahtautuneena omaan petiinsä, kaikki ne pöyheän lämpimät, höyhenikkäät olennot saman peiton alla.”
(Owens 2020, 42–43.)

Luonto auttaa Kyaa jaksamaan päivästä toiseen, mutta se ei poista tunnetta siitä, että jotain puuttuu. Hän haluaa päästä osaksi muiden ihmisten elämää, mutta ei tiedä, miten se on mahdollista. Toive yhteyden löytämisestä sekä pelko hylätyksi tulemisesta kamppailevat keskenään. Jokainen pettymys vain vahvistaa tarvetta suojella itseään paremmin. Samalla tavoin kuin kyläläiset päättävät, keitä päästävät osaksi yhteisöön, myös Kyalla on mahdollisuus valita, kenet hyväksyy elämäänsä. Tästä syystä vain harvat pääsevät tutustumaan todelliseen Kyaan juorujen luoman mielikuvan sijasta. Nämä ihmissuhteet rakentuvat vähitellen pienten ystävällisyyden osoitusten kautta. Esimerkiksi vaatteiden ja linnun sulkien antaminen, lukemaan opettaminen tai vaikka vain vilkuttaminen ovat tekoja, jotka osoittavat toiselle, että hän on tullut nähdyksi. Siihen liittyy myös kokemus vastavuoroisuudesta, sillä yhtä lailla Kyakin haluaa esimerkiksi antaa lahjoja muille.

Luonnosta muodostuu Kyalle turvapaikka, koti ja perhe. Lintujen ja muiden eläinten tarkkaileminen lievittää yksinäisyyttä sekä auttaa etsimään vastauksia mieltä painaviin kysymyksiin. Hän yrittää löytää selityksiä ihmisten tapaan käyttäytyä. Raskaimpana mieltä painaa kysymys siitä, kuinka äiti voi hylätä lapsensa. Vaikka kaiken selittävää ja tuskan poistavaa vastausta ei ole tarjolla, osoittavat omat kokemukset Kyalle kuitenkin sen, miten nopeasti elämä voi muuttua suuntaansa. Eri henkilöiden valitsemat selviytymiskeinot eivät välttämättä olekaan muiden kannalta parhaita.

”Auton ikkunoiden takana viuhui vielä yli tunnin ajan tuttua heinikkoa ja vesiväyliä. Kya tunnisti suopeukaloisia ja jalohaikaroita, ja tuttuus toi lohtua, kuin hän ei olisi kotoa lähtenytäkään vaan ottanut sen matkaansa mukaan.

Sitten marskimaan niityt yhtäkkiä loppuivat kuin veitsellä leikaten, ja heidän edessään levittäytyi tomuinen maa – paljaaksi hakattu, neliöiksi aidattu ja vaoiksi kynnetty. Kaadetut metsät töröttivät täynnä halvaantuneita rankoja. Pylväät, joista riippui kaapeleita, laahustivat kohti taivaanranta. Totta kai Kya

tiesi, ettei rannikon marskimaa ulottunut koko maapallon ympäri, mutta hän ei koskaan ollut käynyt sitä pidemmällä. Mitä ihmiset oikein olivat maalle tehneet? Kaikki talot, samaa kenkälaatikkomallia, kököttivät parturoiduilla nurmilla. Yhdellä pihalla oli parvi vaaleanpunaisia flamingoja syömässä, mutta kun Kya käännähti hämmästyneenä katsomaan, hän huomasi, että ne olivat muovia. Peurat, sementtiä. Sorsia lensi vain postilaatikoihin maalattuina.” (Owens 2020, 220–221.)

Valittu näkökulma vaikuttaa siihen, miten luontoon suhtaudutaan. Osalle se on hyödyke, osa ei kiinnitä siihen erityisemmin huomiota ja toisille se on loputon inspiraation lähde. Jotkut eivät välttämättä ymmärrä, miten upea heidän elinympäristönsä on, eivätkä arvosta sen yksityiskohtia. Kya, joka on elänyt koko elämänsä luonnon keskellä, ymmärtää parhaiten sen tarjoamat ihmeet. Hän huomaa esimerkiksi miten ihmisten tekemiä valintoja on mahdollista peilata eläinten käyttäytymiseen.

”Hänen kokoelmansa kehittyivät, noudattivat järjestelmällistä jaottelua luokan, suvun ja lajin mukaan; luiden kulumien perusteella myös iän mukaan; sulan pituuden perusteella koon mukaan; tai sitten hienovaraisempien vihreän sävyjen mukaan. Tieteen ja taiteen voimat kietoutuivat yhteen; väreistä, valosta, lajeista, elämästä punoutui tiedon ja kauneuden mestariluomus, joka täytti hänen mökkinsä joka nurkan. Hänen maailmansa. Niiden keskellä hän kasvoi – köynnöksen runkona – yksin, mutta kooten kaikki ihmeet yhteen.

Samaa tahtia kuin hänen kokoelmansa karttui, kasvoi kuitenkin myös hänen yksinäisyytensä. Hänen rinnassaan asusti sydämen kokoinen tuska. Eikä sitä helpottanut mikään. Eivät lokit, ei komea auringonlasku, eivät harvinaisimmat simpukatkaan.

Kuukausista kertyi vuosi.” (Owens 2020, 168–169.)

Kyan luovuus kumpuaa hänen elinympäristöstään, jossa riittää kerättävää ja tutkittavaa. Erityisesti lukemaan oppiminen avaa uusia teitä tuttuun maailman. Hän sukeltaa ahnaasti erilaisten tekstien kuten oppikirjojen ja runojen pariin. Havainnot löytävät selityksen teksteistä ja tekstit taas muuttuvat ymmärrettäviksi kokemusten kautta. Tiedot ja taidot eivät olekaan sidottuja pelkästään siihen, millainen koulutausta henkilöillä on, vaan tärkeintä on kiinnostus aiheeseen. Kyan kaltainen lahjakkuus voi kuitenkin helposti jäädä piiloon, sillä ihmisten ennakkokäsitykset henkilöstä voivat vaikuttaa siihen, kenen taidot ja tiedot huomataan sekä millainen arvo niille annetaan. Jälleen avuksi tarvitaan ihmisiä, jotka ovat valmiita näkemään ennakkoluulojen ohitse.

Tarina, johon on helppo uppoutua

Owensin teoksessa seurataan yhtä aikaa sekä Kyan kasvua lapsesta aikuiseksi että Chase Andrewsinkin kuolemantapauksen tutkimusta. Lukiessa haluaisi sekä kiirehtiä kohti ratkaisua, joka selittäisi palotornin juurelta löytyneen ruumiin, että pysähtyä Kyan elämän kuvaukseen. Romaanin loppu antaa moniin

kysymyksiin vastaukset, mutta myös avoimempi päätös olisi voinut toimia hyvin. Se olisi sopinut teoksessa olevaan tunnelmaan, joka syntyy marskimaan ja Kyan yhteiselosta.

”Marskimaa ei ole suonryteikkö. Marskimaa on valoisa paikka, missä heinä kasvaa vedessä ja vesi soljuu osaksi taivasta. Verkkaiset purot polveilevat kuljettaen auringonkehrää merelle, ja pitkäkoipiset linnut kohoavat siivilleen hämmästyttävän sulavasti – vaikka eivät näytä lentoon luoduilta – tuhannen lumihanhen kaakatuksen pauhussa.

Siellä täällä marskimaalla, nihkeänkosteiden metsien kätköissä, rämeinen suo ryömii alaville turvemaille. Suovesi on tyyntä ja tummaa, se on hotkaissut valon mutaiseen nieluunsa. Jopa yöeläjät liikkuvat sen siimeksessä päiväsaikaan. Ääniäkin siellä kuuluu, mutta marskimaahan verrattuna suo on hiljainen, sillä hajoaminen tapahtuu solutasolla. Elämä mätänee ja löyhkää ja palaa lahonneeksi turpeeksi; suon katkerassa liejussa kuolema synnyttää elämää.” (Owens 2020, 11.)

Suon villi laulu alkaa kuvauksella marskimaan ja suon erilaisuudesta, valosta ja pimeydestä. Romaanin ensimmäinen osa onkin nimeltään Marskimaa ja toinen osa on Suo. Näihin ympäristöihin liitetyt sävyt ovat läsnä luonnon lisäksi teoksen henkilöiden elämässä. Yksinäisyys, ulkopuolisuus, hylätyksi tuleminen, ennakkoluulot, ongelmien siirtyminen sukupolvelta toiselle, anteeksiantaminen, toiseen luottaminen, selviytymiskeinot, itsensä suojeleminen sekä yhteiskunnan vaikutus yksilöön ovat aiheita, joiden ympärille tapahtuvat rakentuvat. Tästä kaikesta huolimatta Suon villi laulu ei ole synkkä teos, vaan siinä on toivoa paremmasta sekä uskoa ihmisten hyviin tekoihin ja vaikeuksien voittamiseen.

Pienellä kannustuksella, tuen osoituksella sekä nähdyksi tulemisella on voimaa.

”Mitä ihminen on valmis maksamaan karkottaakseen yksinäisyyden?” (Owens 2020, 189).

Owensin teos osoittaa, miten monenlaisia eri tekijöitä yksinäisyyteen liittyy. Kyan elämän kautta kuvataan onnistuneesti sitä, minkälaisia ajatuksia yksinäisyys herättää ja millaisia valintoja siihen voi kuulua. Muiden seuraan hakeutumiselle sekä pois lähtemiselle voi olla erilaisia syitä. Samoin yhteisö voi omalla toiminnallaan aiheuttaa yksinäisyyttä sen sijaan, että karkottaisi sitä. Tämän lisäksi yhteisö voi asettaa jäsenensä erilaisiin rooleihin ja ylläpitää niitä. Esimerkiksi teoksen alussa kuolleena löytynyttä Chasea kuvataan urheilutähtenä, vaikka hänessä tiedetään olevan muitakin puolia. Samaan aikaan Kyaa nimitetään muun muassa Rämelikaksi ja Susilapseksi. Käytetyt sanat heijastuvat siihen, miten heitä kohdellaan.

On helppo ymmärtää, miksi Suon villi laulu on noussut bestselleriksi. Lukemiseen yksinkertaisesti uppoutuu. Tarina etenee juonensa ja henkilöidensä puolesta hyvin elokuvallisena. Kaikessa selviytyjämäisyydessäänkin Kya on ennen kaikkea kiinnostava, vahva päähenkilö, jonka elämänkäänteistä haluaa tietää lisää. Vaikka muut romaanin henkilöt jakaantuvat selvästi vastakkaisiin ryhmiin sen mukaan, miten he suhtautuvat Kyaan, tapahtumien seuraaminen kahdesta eri aikatasosta luo riittävästi jännitettä,

joka pitää kiinnostuksen yllä loppuun asti. Parhaiten teoksesta jää kuitenkin mieleen rannikon luonto. Kirjan luettuaan jääkin miettimään, kuinka hyvin itse tuntee oman elinympäristönsä ja mitä kaikkea sieltä jää huomaamatta.

Delia Owens: *Suon villi laulu*. (Where the Crawdads Sing.) WSOY 2020. Suom. Maria Lyytinen. 416 s.
Pirjo Kantojärvi on Torniossa asuva kirjoittamisen maisteri (Jyväskylän yliopisto).